

František Joch ...

... výroba modrotisku

František Joch
 Se narodil 30. srpna 1941 ve Strážnici v rodině barvíře. Jeho dědeček i otec, společně se svými manželkami, tiskli a barvili plátno v domácí dílně, která jako jedna ze tří na Moravě pracovala až do roku 1951, kdy byla násilně uzavřena. Naštěstí již roku 1953 projevilo o její provoz zájem družstvo TVAR – Ústředí uměleckých řemesel (pozdější ÚLUV), které ji začlenilo do oblastního závodu v Uherském Hradišti. Řízením dílny byl pověřen otec František Joch st., pod jehož vedením zde František Joch ml. strávil učňovská léta. Získané praktické znalosti si rozšiřoval ve Škole uměleckých řemesel v Praze a po jejím ukončení nastoupil v roce 1958 do otcovy dílny. Po jeho smrti se stal jejím vedoucím a zůstal jím i poté, co byla dílna roku 1978 přemístěna do nových, moderních prostor. Výroba modrotisku a šicí dílna zde pracovala až do zrušení Ústředí lidové umělecké výroby v roce 1993. Zániku dílny zabránila její privatizace bratry Jochovými, kteří obnovili výrobu a do roku 1994 v ní pod hlavičkou firmy ARIMO, s. r. o., barví plátno a šijí rozsáhlý sortiment modrotiskových výrobků.

Modrotisková výroba dílny Františka Jocha vychází z barvířské tradice drobných venkovských dílen. Valná většina prací – potiskování, sušení, barvení – zůstává nadále ruční prací a stroje se

Barvířství má v našich zemích velice starou, nemnoze již středověkou tradici. Doložení jsou krásnobarvíři pracující především s odstíny červené a černobarvíři používající

modrou a černou barvu. Barvilo se ponejvíce vlněné sukno; lněné a konopné plátno zůstávalo oproti tomu bílé, případně se modřilo. Nové možnosti přineslo rozšíření bavlněného plátna v 18. století. Materiál bylo možné mnohem snáze barvit a novinkou bylo i bílé vzorování, kterého se dosahovalo potiskováním látky rezerváží. Modré plátno

s bílým vzorem si získalo značnou oblibu a uplatňovalo se především na oděvních součástkách, jako byly ženské a mužské zástěry a sukně. Ikonografické doklady lidových krojů dosvědčují hojné využívání modrotisku v celé řadě regionů Čech a Moravy. Vedle převládající modro-bílé kombinace se na krojových součástkách

uplatňovala i modro-světlemodro-bílá, oblíbená na Valašsku. Další možností byla modro-žlutá a modro-zeleňá varianta tisku, rozšířená na Horňácku. Požadované barvy se docílovalo používáním speciální rezerváže, která kryla a současně i barvila na žluto. Sukně ušité z tohoto materiálu, místně zvané "barvenické", se skládaly do velkého množství "vrapů", přičemž modré pruhy byly ve vnitřních a žluté na vnějších skladech látky. Povrch sukně tak působil dojmem žluté barvy. Rozšíření chemických barviv v druhé polovině 19. století přineslo do tiskařství další podněty. V modrotiskařské dílně Eduarda Jeřábka v Uničově, vznikaly vícebarevné tisky, obsahující i žlutou, červenou, zelenou a modrou barvu, jež se uplatňovaly především na hanáckých zástěrách a také oblíbených uničovských šátcích. Přes tyto nesporné úspěchy, oceněné například roku 1874 na celosvětové výstavě v Londýně, nemohla dílna odolat konkurenci levných tištěných látek a na počátku 20. století podobně jako celá řada jiných zanikla.

uplatňují především tam, kde je možné provádět jednoduché, mechanické úkony - praní, škrobení, mandlování. Základním materiálem pro výrobu je plátno ze 100% bavlny, která se nejprve naškrobí, usuší a mandluje. Na takto připravenou tkaninu se pomocí dřevěné formy nanáší rezerva. Formu je nutno k látce přikládat velmi pečlivě, jednak proto, aby se dobře obtiskla, jednak z hlediska řazení vedle sebe, neboť okraje motivů se nesmí překrývat ani tvořit mezery. Pro usnadnění tisku mají formy v rozích malé hřebíčky, které se přikládají vždy na obtisk z předchozího položení formy. Vzory na starších formách jsou nejčastěji řezané,

a to do tvrdého hruškového dřeva. Později začala být řezba doplňována o jemnější motivy z různých nýtků, plíšků a hřebíčků. Nejmladší formy mají motiv vyroben pouze z mosazných plíšků, bez řezbářských prvků. Po zaschnutí rezervy (papu) se tkanina barví za studena v lázni, jejímž základem je indigo. Poslední fází výroby je důkladné praní, ustalování ve slabém roztoku kyseliny sírové, máchání, sušení a mandlování. Zvláštností strážnické dílny, s níž se jinde na našem území již nesetkáme, je vícebarevný tisk. Jeho rozvoj spadá do počátku 20. století, kdy barvíři začali užívat nejrůznějších chemických barev, s nimiž dokázali tisknout vzorované, zelené, červené, hnědé a žluté tisky. V strážnické dílně se dlouhodobě udržel především žluto-modrý tisk, uplatňující se na krojové metráži, z níž se šijí některé typy horňáckých sukní.

František Joch
Skácelova 697
696 62 Strážnice
tel. 518 332 039
www.arimo-modrotisk.cz